

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

VADE FARKI Ç N TARAFLAR ARASINDA GEÇERL SÖZLE ME BULUNMASI - FATURA MÜNDERECATININ KES NLE MES

ÖZET: Taraflar arasında yazılı ekilde yapılmamı olmakla birlikte geçerli sözleşme ili kisinden do an uyu mazlıklarda faturalara (bedelin belli bir sürede ödenmemesi halinde vade farkı ödenir) ibaresinin yazılarak kar ı tarafa tebli i ve kar ı tarafça sekiz gün içinde itiraz edilmemesi halinde bu durum sadece fatura münderecatının kesinle mesi sonucunu do urup vade farkının davalı yanca kabul edildi i ve istenebilece i anlamına gelmez.

(6762 S. K. m. 23/2) (2797 S.K. m. 45) (818 S. K. m. 76, 96, 182, 210) (213 S.K. m. 229, 230, 232, 233, 235)

I.BA VURULAR VE YARGITAY B R NC BA KANLIK KURULU KARARI:

"Sözleşme ili kisinden do an bedelin belirli bir sürede ödenmemesi durumunda vade farkının istenebilmesi için taraflar arasında mutlaka yazılı sözleşme ya da ticari teamülün olması gerekip gerekmedi i, bu iki ko ulun herhangi birisinin yoklu u halinde düzenlenen faturalarda vade farkı uygulanaca ına ili kin ibareye yer verilip, alıcının da bu faturaya Türk Ticaret Kanunu'nun 23/2. maddesi uyarınca sekiz gün içerisinde itiraz etmemesi halinde vade farkı alaca ının do up do mayaca ı" hususunda Yargıtay Onbirinci ve Ondokuzuncu Hukuk Daireleri ile Onüçüncü ve Onbe inci Hukuk Daireleri arasında görü aykırılı ı bulundu undan bahisle, bu aykırılı ın içtihatların birle tirilmesi yoluyla giderilmesi, Antalya Asliye 2. Hukuk Hakimli i'nin 22.06.2000 tarihli ba vurusuyla istenilmi tir.

Yargıtay Yasası'nın 10.maddesi gere ince toplanan Yargıtay Birinci Ba kanlık Kurulunun 17.65.2001 gün ve 53 sayılı kararı ile;

"Sözleşme ili kisiyle ilgili düzenlenen faturada yer alan vade farkı uygulanaca ına ili kin kayda, süresi içerisinde itiraz edilmemesi durumunda, vade farkı borcunun do up do mayaca ı" konusunda Yargıtay kararları arasında görü aykırılı ı bulundu u, bu aykırılı ın içtihatların birle tirilmesi yoluyla giderilmesi istenmi ; Konu ile ilgili Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi, Onbirinci Hukuk Dairesi, Onüçüncü Hukuk Dairesi, Onbe inci Hukuk Dairesi, Ondokuzuncu Hukuk Dairesi, Hukuk Genel Kurulu Ba kanlıklarından alınan görü lerin ve gönderilen kararların de erlendirilmesinde, "Sözleşme ili kisinden do an bedelin belirli bir sürede ödenmemesi durumunda vade farkının istenebilmesi için taraflar arasında mutlaka yazılı sözleşme ya da ticari teamülün olması gerekip gerekmedi i, bu iki ko uldan birisinin bulunmaması durumunda, düzenlenen faturalara vade farkı uygulanaca ına ili kin ibareye yer verilip alıcının bu faturaya T.T.Yasası'nın 23/2. maddesine göre,sekiz gün içerisinde itiraz etmemesi durumunda vade farkı alaca ının do up do mayaca ı" konusunda Yargıtay Onbirinci ve Ondokuzuncu Hukuk Daireleri ile Onüçüncü ve Onbe inci Hukuk Daireleri kararları arasında görü aykırılı ı bulundu undan, bu aykırılı ın Yargıtay çtihatları Birle tirme Hukuk Genel Kurulunda giderilmesi gerekti ine, görü me tarihi daha sonra Birinci Ba kanlıkça belirlenmek üzere

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

raportör üye ..görevlendirilmesine" oybirli i ile karar verilmi tir.

Yukarıda yazılı Yargıtay kararı gere i i lemlerle evrakın raportöre tevdiinden sonra evraka eklenmek üzere Yargıtay Birinci Ba kanlı ının 01.10.2001 gün, 6734 ve 22.03.2002 gün, 2517 sayılı yazıları ekinde gönderilen Avukat Cengiz Özler ve Avukat E.Dilara Güngör imzalı 04.09.2001 tarihli ve Avukat Betül Özveri imzalı 19.03.2002 tarihli ve ayrıca Avukat V. Güzelcandere, Avukat Murat Albayrak, Avukat Erhan Güçlü Dündükcü imzalı 27.1.2003 tarihli dilekçeleri ve eklerinde de ilk talebe ek olarak; "faturalara konulan (gecikme halinde aylık vade farkı uygulanaca ına dair kaydın geçerli olup olmadığı" hususunda içtihatların birle tirilmesi istenmi tir. Bu ba vuru da ilk ba vuru nedeniyle içtihatların birle tirilmesi gerekti ine ili kin Yargıtay Birinci Ba kanlık Kurulunun 17.05.2001 gün ve 53 sayılı kararı kapsamında ele alınmı tir.

II. GÖRÜ AYKIRILI ININ G DER LMES STEM NE KONU KARARLAR:

Yargıtay 11.Hukuk Dairesi kararları : 25.04.1986 gün ve 1986/2106-2457; 14.04.1997 gün ve 1997/2370-2823; 07.04.1997 gün ve 1997/2143-2532;

30.12.1997 gün ve 1997/9003-1997/9899 ; 18.11.1997 gün ve 1997/7465- 8328;

28.05.1997 gün ve 1998/2117-3959; 08.06.1998 gün ve 1998/2545-4295 sayılı,

Yargıtay 19.Hukuk Dairesi kararları: 07.04.1997 gün ve 1996/9616-3685; 08.07.1997 gün ve 1997/4623-7110; 22.10.1996 gün ve 1996/2687-9344;

05.11.1996 gün ve 1996/1521-9702 ; 31.03.2000 gün ve 1999/8237-2000/2348;

16.06.1996 gün ve 1996/9584-1997/6210; 10.10.1996 gün ve 1995/10941-

16.06.1997 1996/8943; 21.10.1996 gün ve 1996/1401-9304; 06.11.1996 gün ve 1996/3268-

16.06.1998 9734; 16.12.1996 gün ve 1996/2415-11259; 18.12.1996 gün ve 1996/1889-11306;

16.06.1999 29.11.1996 gün ve 1996/2717-1996/10707; 07.03.2000 gün ve 2000/4501-5281;

16.06.2000 23.03.2000 gün ve 2000/302-2032; 19.09.2000 gün ve 2000/4077-5838, 29.11.2000

16.06.2001 gün ve 2000/5829-8209; 05.12.2000 gün ve 2000/5889-8414; 21.03.2002 gün ve

16.06.2002 2001/4471-2002/1963; 12.04.2002 gün ve 2001/5134-2805 sayılı,

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

Yargıtay 13.Hukuk Dairesi kararları :09.03.1999 gün ve 1998/10118-1999/1668 sayılı,

Yargıtay 15.Hukuk Dairesi kararları :15.11.1999 gün ve 1999/4192-4070;

11.05.1999 gün ve 1999/1670-1854; 02.06.1997 gün ve 1997/1761-2886;

11.05.1999 gün ve 1999/1670-1854 sayılı,

III. GÖRÜ AYKIRILI İNİN G DER LMES STEM NDE DAYANILAN KARARLARDA BEL RT LEN
GÖRÜ LER N ÖZET :

Öncelikle belirtmekte yarar vardır ki; incelenen kararlar kapsamalarına göre, vade farkı i lenebilmesi için yanlar arasında bu yönde yazılı bir sözleşmenin ya da bu do rultuda olu mu bir teamülün bulunmasının art oldu u hususunda ilgili daireler arasında tam bir görüş birli i bulunmaktadır.

Daireler arasındaki uyum mazlık ise; yanlar arasında bu yönde yazılı bir sözleşme ya da olu mu bir teamülün bulunmadı ı durumda, faturada yer verilen vade farkı uygulanaca ına ili kin kayda Türk Ticaret Kanunu'nun 23/2. maddesindeki sekiz günlük süre içinde itiraz edilmemesi durumunda vade farkı alaca ının do up do mayaca ı, noktasındadır.

Bu konuya ili kin olarak;

Ondokuzuncu Hukuk Dairesi; faturadaki vade farkı kaydının fatura metnine dahil olması durumunda; bunun fatura münderecatından sayılarak Türk Ticaret Kanunu'nun 23/2. maddesi hükmündeki kanuni karineden yararlanılaca ını, ancak vade farkı kaydının fatura arkasında veya fatura metni di nde faturanın alt kısmında dip not ekinde bulunması halinde ise bu kaydın fatura münderecatından olmadı ının ve karineden yararlanılamayaca ının kabulü gerekece ini;

Onbirinci Hukuk Dairesi ise; faturanın arkasına ka e ile basılmı vade farkı uygulanaca ına ili kin kaydın varlı ı halinde dahi süresinde itiraz etmeme halinde vade farkı uygulanaca ını;

Onüçüncü Hukuk Dairesi; sözleşme ve ihale arnamesinde vade farkı uygulanaca ına dair bir hüküm bulunmaması halinde vade farkı uygulanamayaca ını;

kabul etmektedirler.

Onbe inci Hukuk Dairesine gelince; taraflar arasında yazılı sözleşme ya da yerle ik uygulama bulunmaması halinde faturada yer alan vade farkı kaydına itiraz edilip edilmemesinin hiçbir ekilde sonuç do ırmayaca ı, Türk Ticaret Kanunu'nun 23/2. maddesindeki karinenin bu hallerde uygulama alanı bulunmadı ı, faturadaki vade farkı kaydının faturanın zorunlu içeri inden olmadı ı, görüş ünü benimsemektedir.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

u durumda; Onbirinci Hukuk Dairesi ile Ondokuzuncu Hukuk Dairesi kararları kısmen uygunluk arz etmekte ise de Onüçüncü ve Onbe inci Hukuk Dairesi kararları tümüyle anılan daire kararlarına aykırılık te kil etmektedir.

IV. ÇT HATLARI B RLE T RME YOLUYLA GÖRÜ AYKIRILI ININ G DER LMES GEREKT NE L K N KARAR VE ÇT HATLARI B RLE T RMEN N KONUSU:

Yargıtay çtihatları Birle tirme Hukuk Genel Kurulu'nun 27/6/2003 tarihli oturumunda, raportör üyenin açıklamaları dinlendikten sonra esasa giri ilmezden önce öncelikle çtihatları Birle tirmenin konusunun ne oldu u tartı ılmı , Yargıtay Kanunu'nun 45/7.maddesi uyarınca çtihatları Birle tirmenin konusu belirlenmi tir.

1-Taraflar arasında mevcut yazılı sözleşme vade farkı ödenece i hususu kararla tırılmı ise, bu kayıt sözleşmenin bir unsuru olarak kabul edildi inden gönderilen vade farkı faturası sadece bir ihbar vazifesi ifa etti inden vade farkı alaca ının do umu yönünden faturaya itiraz edilmemesinin hukuksal bir sonuç do urmaya ca ına ve vade farkının istenmesinin mümkün bulunmasına,

2-Yine yanlar arasında yapılan yazılı sözleşme vade farkının ödenece i konusunda bir kayıt olmamasına ra men gönderilen vade farkı faturasına TTK.nun 23/2. maddesinde yazılı sekiz gün içinde itiraz edilmemesi yazılı sözleşmenin asli unsurlarından olan semen'in tek taraflı irade beyanı ile de i tirilmesi anlamında bulundu undan bu ıkta da vade farkının istenmesinin hukuken mümkün bulunmadı ına,

3-Taraflar arasında vade farkı ödenece ine dair sözleşme olmamasına ra men vade farkının ödenece ine dair ticari teamülün (mevcut uygulamanın) olması halinde vade farkı iste ine ili kin faturanın kar ı tarafa tebli i, muhatabın TTK.23/2.maddesi uyarınca sekiz gün içinde bu faturaya itiraz etmemesi halinde vade farkı yürütülmesinin mümkün bulundu u anla ıldı ından ve esasen Yüksek 11,13,15 ve 19.Hukuk Daireleri kararları arasında görü aykırılı ı bulunmadı ı anla ıldı ından 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 45/7.maddesi uyarınca yukarıdaki konuların çtihatları Birle tirme konusu dı ında bırakılması,

4- çtihatları Birle tirme konusunun "Taraflar arasında yazılı ekilde yapılmamı olmakla birlikte geçerli sözleşme ili kisinden do an uyu mazlıklarda (faturalara bedelin belli bir sürede ödenmemesi halinde vade farkı ödenir) ibaresinin konularak kar ı tarafa tebli i ve kar ı tarafça TTK.nun 23/2.maddesi uyarınca sekiz gün içinde itiraz edilmemesi halinde vade farkının ödenip ödenmeyece i konusunda Yüksek 11 ve 19 uncu Hukuk Dairesi kararları ile 15.Hukuk Dairesi kararları arasında görü aykırılı ı olu tu undan çtihatları Birle tirmenin bu konu ile sınırlı olarak görü ülmesine ilk oylamada oyçoklu u ile karar verilip i in esasının görü mesine geçilmi tir.

V. ÇT HATLARI B RLE T RMEN N GEREKÇES :

1. Konuyla ilgili yasal düzenlemeler: A) TÜRK T CARET KANUNU

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

Madde 23- Ticari işletmesi icabı bir mal satmış veya imal etmiş veyahut bir iş görmüş yahut bir menfaat temin etmiş olan tacirden, diğer taraf kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir.

Bir faturayı alan kimse aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde münderecatı hakkında bir itirazda bulunmaması münderecatını kabul etmiş sayılır.

İfahen, telefon veya telgrafla yapılan mukavelelerin veya beyanların muhtevasını teyit eden bir yazıyı alan kimse, aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde bir itirazda bulunmaması teyit mektubunun yapılan mukaveleye ve beyanlara uygun olduğunu kabul etmiş sayılır.

Madde 66- Her tacir, ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak münasebetlerini ve her iş yılı içinde elde edilen neticeleri tespit etmek maksadıyla, işletmesinin mahiyet ve önemini gerektirdiği bütün defterleri ve bilhassa, diğer kanunların hükümleri mahfuz kalmak üzere, aşağıdaki defterleri Türkçe olarak tutmaya mecburdur:

1. Tacir hükmi şahıs ise yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ve
2. karar defteri;
3. Hususi hukuk hükümlerine göre idare edilmek veya ticari şekilde işletilmek
4. üzere devlet, vilayet, belediyeler gibi amme hükmi şahısları tarafından kurulan ve
5. hükmi şahsiyeti bulunmayan ticari işletmeler ile dernekler tarafından kurulan ticari
6. işletmeler ve bunlara benzeyen ve hükmi şahsiyeti olmayan diğer ticari te'ekküller,
7. karar defteri hariç yukarıdaki bentte yazılı defterleri;
8. Tacir hakiki şahıs ise karar defteri hariç olmak üzere birinci bentte yazılı
9. defterleri veya işletmesinin mahiyet ve önemine göre sadece işletme defteri.

Tacirlerin işletmeleriyle ilgili işler dolayısıyla aldıkları mektup, yazı, telgraf, fatura, cetvel, senet gibi 1 vesika ve kağıtlarla ödemelerini gösteren vesikaları ve yazılı mektup, yazı ve telgrafnamelerin kopyalarını ve mukaveleleri, taahhüt ve kefalet ve sair teminat senetleri ve mahkeme ilamları gibi belgeleri muntazam bir tarzda dosya halinde saklamaları mecburidir.

B)BORÇLAR KANUNU

Madde 76- Bir borç veya sair herhangi bir tasarruf akdinin inikadından itibaren bir müddetin hitamında ifa ve icra edilmek lazım geldiği takdirde, vade aşağıdaki veçhile

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

tayin olunur:

- 1 - Müddet, gün ile tayin edilmi ise borç, akdin inikat etti i gün sayılmayarak
- 2 müddetin son günü muaccel olur. Müddet, sekiz veya on be gün ise bu müddet bir
- 3 veya iki haftayı de il tamam sekiz veya on be günü ifade eder.
- 4 - Müddet haftalar ile tayin edilmi ise borç son haftanın, akdin münakit
- 5 oldu u güne ismen tevafuk eden gününde muaccel olur.
- 6 - Müddet ay ile veya sene, yarı sene ve senelerin dörtte biri gibi birden
- 7 ziyade ayları ihtiva eden:bir zaman ile tayin edildi i surette borç, akdin münakit
- 8 oldu u gün ayın kaçınıcı günü ise son ayın buna tekabül eden günü muaccel olur.
- 9 Son ayda tekabül eden gün mevcut de il ise borç son ayın son günü ifa olunur.

Yarım ay tabiri, on be günlük bir müddete muadildir. Müddet bir veya birden ziyade ay ile yarım ay ise on be gün son olarak hesap edilir.

Bu kaideler, müddet, akdin inikadından ba ka bir zamandan itibaren cereyan etti i surette de tatbik olunur. Muayyen bir zaman içinde ifa edilmek lazım gelen bir borcu borçlu, müddetin hitamından evvel ifa ile mükelleftir.

Madde 96- Alacaklı hakkını kısmen veya tamamen istifa edemedi i takdirde borçlu kendisine hiç bir kusurun isnat edilemeyece ini ispat etmedikçe bundan mütevellit zararı tazmine mecburdur.

Madde 182- Beyi bir akittir ki onunla bayi, satılan malı mü terinin iltizam etti i semen mukabilinde mü teriye teslim ve mülkiyeti ona nakleylemek borcunu tahammül eder.

Hilafına adet veya mukavele mevcut de il ise bayi ile mü teri borçları aynı zamanda ifa etmekle mükelleftirler.

Hale göre tayini mümkün olan semen, tesmiye edilmi hükmündedir.

Madde 210- Hilafına mukavele mevcut de il ise mebi mü terinin yedine girince bayi semene müstehak olur.

Adet bu yolda ise yahut mü teri mebiden semene veya di er türlü hasılat istifa imkanını elde etmi ise mebiin semeni mücerret vadeye nazaran mü teri tarafından vukua gelen temerrüt, üzerine müterettip hükümlerden ba ka hatta hiç bir ihtar dahi yapılmaksızın faize tabidir.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

C) 213 SAYILI VERGİ USUL KANUNU

Madde 229- Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karılığında mü terinin borçlandırılması meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya iş yapan tüccar tarafından mü teriye verilen ticari vesikadır.

Madde 230- (Değişik: 30/12/1980 - 2365/34 md.)

Faturada en az aşağıdaki bilgiler bulunur:

1. Faturanın düzenlenme tarihi seri ve sıra numarası;
2. Faturayı düzenleyenin adı, varsa ticaret unvanı, iş adresi, başlı oldu u vergi
3. dairesi ve hesap numarası;
4. Mü terinin adı, ticaret unvanı, adresi, varsa vergi dairesi ve hesap numarası;
5. Malın veya iş in nev'i, miktarı, fiyatı ve tutarı;
6. (Değişik: 4/12/1985 - 3239/19 md.) Satılan malların teslim tarihi ve irsaliye
7. numarası, (Malın alıcıya teslim edilmek üzere satıcı tarafından ta nındı ı veya
8. ta ıtırdı ı hallerde satıcının, teslim edilen malın alıcı tarafından ta nması veya
9. ta ıtırılması halinde alıcının ta nın veya ta ıtırılan mallar için sevk irsaliyesi
10. düzenlemesi ve ta ıtta bulundurulması arttır.

Malın, bir mükellefin birden çok iş yerleri ile ubeleri arasında ta nındı ı veya satılmak üzere bir komisyoncu veya di er bir aracıya gönderildi iş hallerde de, malın gönderen tarafından sevk irsaliyesine ba lanması gereklidir. Bu bentte yazılı irsaliyeler hakkında fiyatı ve bedel ile ilgili bilgiler hariç olmak üzere, bu madde hükmü ile 231 inci madde hükmü uygulanır. irsaliyelerde malın nereye ve kime gönderildi iş ayrıca belirtilir.

u kadar ki nihai tüketicilerin tüketim amacıyla perakende olarak satın aldıkları mallan kendilerinin ta nması veya ta ıtırması halinde bu mallara ait fatura veya perakende satı fi inin bulunması artıyla sevk irsaliyesi aranmaz.

Madde 232- Birinci ve (4369 sayılı Kanun'un 81/A-7 nci maddesiyle de iş tirilen ibare Yürürlük: 1.1.1999) ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler:

1. Birinci ve ikinci sınıf tüccarlara;

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

2. Serbest meslek erbabına;
3. Kazançları (4369 sayılı Kanun'un 81/A-7 nci maddesiyle de i tirilen ibare
4. Yürürlük: 1.1.1999) basit usulde tespit olunan tüccarlara;
5. Defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilere;
6. Vergiden muaf esnafa.

Sattıkları emtia veya yaptıkları i ler için fatura vermek ve bunlar da fatura istemek ve almak mecburiyetindedirler.

(2686 sayılı Kanun'un 28 inci maddesiyle de i en fıkra) (4444 sayılı Kanun'un 13/C-4 maddesiyle de i en ibare. Yürürlük; 14.8.1999) Yukarıdakiler dı nda kalanların, birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tespit edilenlerden ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerden satın aldıkları emtia veya onlara yaptırdıkları i bedelinin (01/01/2002 tarihinden itibaren) 250.000.000 lirayı geçmesi veya bedeli 250,000.000 liradan az olsa dahi istemeleri halinde emtiayı satanın veya i i yapanın fatura vermesi mecburidir.

(3239 sayılı Kanun'un 136'ncı maddesiyle fıkra kaldırılmış tır.)

Madde 233- (De i ik: 23/6/1982 - 2686/29 md.)

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlarla defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satı ları ve yaptıkları i lerin bedelleri a a rdaki vesikalardan herhangi biri ile tevsik olunur.

1. Perakende satı fi lerini;
2. Makineli kasaların kayıt ruloları;
3. Giri ve yolcu ta ıma biletleri.

Perakende satı fi i, makineli kasaların kayıt ruloları ve biletlerde, i letme veya mükellefin adı, düzenlenme tarihi ve alınan paranın miktarı gösterilir.

Perakende satı fi i ile giri ve yolcu ta ıma biletleri seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir. Bu fi ve biletler kopyalı iki nüsha olarak tanzim edilir ve bir nüshası mü teriye verilir. Makineli kasa kullanılıp da mü teriye fı (makineli kasanın önceki fıkrada belirtilen malumatı ihtiva eden fi i) verilmemesi halinde, perakende satı fi i tanzimi ve mü teriye verilmesi mecburidir.

Madde 235- Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

götürü usule tabi veya vergiden muaf çiftçilerden satın aldıkları malların bedelini ödedikleri sırada iki nüsha makbuz tanzim etmeye ve bunlardan birini imzalayarak satıcı çiftçiye vermeye ve di erini ona imzalatarak almaya mecburdurlar. Mal tüccar veya çiftçi adına bir adamı veya mutavassıt tarafından alındı ı takdirde makbuz bunlar tarafından tanzim ve imza olunur.

Çiftçiden avans üzerine yapılan mubayaalarda, makbuz, malın teslimi sırasında verilir.

Müstahsil makbuzunun tüccar veya alıcı çiftçi nezdinde kalan nüshası fatura yerine geçer.

Müstahsil makbuzunda en az a a ıda yazılı bilgiler bulunur:

1. Makbuzun tarihi;
2. (De i ik: 30/12/1980 - 2365/38 md.) Malı satın alan tüccar veya çiftçinin
3. soyadı, adı, unvanı ve adresi;
4. Malı satan çiftçinin soyadı, adı ve ikametgahı adresi;
5. Satın alınan malın cinsi, miktarı ve bedeli.

Bu maddede yazılı makbuzlar hiçbir resim ve harca tabi de ildir.

2. Konuyla ilgili kavramlar ve bunların birbiriyle ili kisinin incelenmesi:

Yukarıda özü açıklanan içtihatları birle tirmenin konusu dikkate alındı ında ilkin, "fatura" ve "vade farkı" kavramların üzerinde durulması ve bu konudaki düzenlemelerin de erlendirilmesinde yarar vardır.

a) Fatura: Hemen ifade etmek gerekir ki; Türk Ticaret Kanunu'nda fatura tanımlanmamı tır. Vergi Usul Kanununun 229. maddesinde yer alan tanımlama ise : "Fatura, satılan emtia veya yapılan i kar ılı ında mü terinin borçlandı ı mebla ı göstermek üzere emtiayı satan veya i i yapan tüccar tarafından mü teriye verilen ticari bir vesikadır." eklindedir.

Böylece Fatura; "ticari satı larda satıcı tarafından alıcıya verilen ve satılan malın miktarını, vasıflarını ölçüsünü fiyatım ve sair hususları veya ifa edilmi hizmetleri gösteren hesap pusulası olup, ticari bir belge niteli indedir."

eklinde tanımlanabilir.

Ticaret Kanununda ve Vergi Usul Kanunu'nda fatura ile ilgili ba kaca düzenlemeler de bulunmaktadır.

Nitekim, Vergi Usul Kanunu'nun 232. maddesinde; fatura düzenlenmesinin hangi hallerde ve kimler için mecburi oldu u hususunda düzenleme yapılmı tır.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

Diğer taraftan, Türk Ticaret Kanunu'nun 23. maddesinin birinci fıkrasında; "Ticari işletmesi icabı bir mal satımı veya imal etmi veyahut bir iş görmü yahut bir menfaat temin etmi olan tacirden, diğer taraf kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmesi ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir." denilmekte, ikinci fıkrasında da; "Bir faturayı alan kimse, aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde münderecatı hakkında bir itirazda bulunmaması münderecatını kabul etmiş sayılır." hükmü yer almaktadır.

Bu yasal düzenlemelerden çıkan sonuç; fatura düzenlenmesi için öncelikle taraflar arasında akdi bir ilişkinin bulunmasının gerekli olduğu olgusudur. Ticari işletmeye ilişkin olarak ve belli faaliyetlerde bulunma halinde tacirler tarafından o faaliyetle ilgili olan karışık taraf adına düzenlenmesi gereken ticari bir belge niteliğindeki fatura, sözleşmenin yapılması ile ilgili değil; taraflar arasında yapılmış bir satım, hizmet istisna ve benzeri sözleşmenin ifa safhası ile ilgili bir belgedir. Öyle ki, taraflar arasında bu tür bir sözleşme ilişkisi yoksa düzenlenen belge fatura olmayıp, olsa olsa icap mahiyetinde kabul edilebilecek bir belgedir ve elbette bu belgeye itiraz edilmemesinin TTK'nun 23/2. maddesi anlamında sonuç doğurması da beklenemez.

Kısacası; TTK'nun 23. maddesinin 2. fıkrası uyarınca gönderilen faturaya sekiz gün içinde itiraz olunmaması halinde fatura içeriğinin kabul edilmiş sayılması için, faturayı düzenleyen kişinin aynı maddenin ikinci fıkrasına göre ticari işletmesi icabı mal satımı, imal etmi yada iş görmü bir tacir olması gerekir. Bunun doğal sonucu olarak ta; esnafın gönderdiği faturaya itiraz olunmaması fatura içeriğini kabul etme sonucunu doğurmaz.

TTK'nun 23. maddesinin 2. fıkrası hükmü ile, faturanın özellikle tacirler arasında ifaya yönelik bir ispat aracı olduğu, süresinde itiraz edilmemekle münderecatından sayılan hususlar yönünden düzenleyen lehine, adına fatura düzenlenenin aleyhine, bir karine getirilmiştir. Bu karine faturanın ispat gücüne yönelik bir düzenlemeyi ortaya koymaktadır.

Ne var ki, fatura, düzenleyen aleyhine delil olduğu gibi, kendisi faturayı düzenlemediği halde tebliğinden itibaren sekiz gün içinde itiraz etmeyen aleyhine de delil olabilecektir.

Faturanın adına tanzim edilen aleyhine ispat vasıtası olması, yani, faturayı alan kişinin fatura kendinden sadır olmamakla birlikte aleyhine delil teşkil etmesi TTK'nun 23. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen ve yukarıda ayrıntısı açıklanan bu karineden kaynaklanmaktadır.

Buna göre; fatura düzenleyen tacirin anılan karineden yararlanabilmesi için fatura tanzim edenle, adına fatura tanzim edilen arasında akdi ilişki bulunması, faturanın akdin ifasıyla ilgili olarak düzenlenmesi gerekir. Fatura sözleşmenin kurulması safhasıyla ilgili olmayıp ifasına ilişkin olduğundan öncelikle temel bir borç ilişkisinin bulunması gerekir. TTK'nun 23. maddesinin 2 ve 3. fıkrasındaki karine aksi ispat edilebilen adi bir karinedir. İkinci fıkra gereği sekiz gün içinde faturaya itiraz edilmesi durumunda fatura münderecatının doğurduğu faturayı düzenleyen tacirin ispat etmesi gerekir.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

Hemen burada faturanın münderecatının (zorunlu içeriğinin) ve ekli artlarının ne olduğunu ve ardından da olan içerikten (mutad münderecatın) anlaşılması gerektiğinin açıklanması yararlı olacaktır.

Sözleşmenin ifa safhasıyla ilgili olarak düzenlenen faturanın ekli ve kapsamının ne olması gerektiği konusunda, Türk Ticaret Kanunu'nda özel bir hüküm bulunmamakta, anılan yasanın 23.maddesinde neyi ifade ettiğini açıklanmaksızın faturanın münderecatından söz edilmektedir.

Faturanın zorunlu içeriği ve ekli artlarına ilişkin ayrıntılı düzenleme Vergi Usul Kanunu'nda yer almaktadır.

Vergi Usul Kanununun 230. maddesi faturada en az bulunması gereken bilgileri;

- "1. Faturanın düzenlenme tarihi, seri ve sıra numarası;
2. Faturayı düzenleyenin adı, varsa ticaret unvanı, iş adresi, başlı olduğu
3. vergi dairesi ve hesap numarası;
4. Müterinin adı, ticaret unvanı, adresi, varsa vergi dairesi ve hesap
5. numarası;
6. Malın veya hizmetin nevi, miktarı, fiyatı ve tutarı;
7. (3239 sayılı Kanununun 19 uncu maddesiyle değiştirilen bent) Satılan malların
8. teslim tarihi ve irsaliye numarası, (Malın alıcıya teslim edilmek üzere satıcı
9. tarafından tahmini veya tahditirildiği hallerde satıcının, teslim edilen malın alıcı
10. tarafından tahmini veya tahditirilmesi halinde alıcının, tahminan veya tahditirilen
11. mallar için sevk irsaliyesi düzenlenmesi ve tahditirtilmesi artırır.)

Malın, bir mükellefin birden çok iş yerleri ile şubeleri arasında tahmini veya satılmak üzere bir komisyoncu veya diğer bir aracıya gönderildiği hallerde de, malın gönderen tarafından sevk irsaliyesine bağlanması gereklidir. Bu bentte yazılı irsaliyeler hakkında fiyat: ve bedel ile ilgili bilgiler hariç olmak üzere, bu madde hükmü ile 231 inci madde hükmü uygulanır. irsaliyelerde malın nereye ve kime gönderildiği ayrıca belirtilir.

"U kadar ki nihai tüketicilerin tüketim amacıyla perakende olarak satın aldıkları malları kendilerinin tahmini veya tahditirilmesi halinde bu mallara ait fatura veya perakende satış fişinin bulunması artıyla sevk irsaliyesi aranmaz." şeklinde sıralamıştır.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

Vergi Usul Kanunu'nun 230.maddesi yukarıda açıklandı ı üzere asgari zorunlu unsurları be madde halinde belirlemi tir. Madde metninden açıkça anla ılaca ı gibi sayılan bu zorunlu unsurlar aynı zamanda ola an (mutad) içeri in ne oldu unu da ortaya koymaktadır.

Böylece görülmektedir ki, fatura sözleşmenin ifa safhasıyla ilgili oldu u için TTK.nün 23/2. maddesine göre süresinde itiraz olunmamak suretiyle kabul edildi i varsayılan fatura içeri i ancak sözleşmenin ifa safhasıyla ilgili olarak faturada yer alması ola an sayılan satılan malın cinsi veya yapılan i in adedi, türü, bedeli gibi hususlara ili kin olabilir. Sözleşmenin kurulu u a amasında ba ta var olmayıp, fa ile ilgili hususlarda sözleşmeyi de i tiren ve di er tarafın durumunu a ırla tıran kayıtların sonradan faturaya konulması durumunda -ki buna muhatapınca itiraz edilmese dahi- bu kayıtların faturanın zorunlu ve ola an içeri inden kabul edilmesi,düzenlemenin ekline oldu u kadar amacına da aykırı dü ecektir.

Nitekim, kuruldaki tartı malar sırasında TTK.nun 23/2.maddesi hükmündeki karinenin faturanın ola an içeri i (mutad münderecatı) hakkında geçerli olması gerekti i, mutad içeri in ifa ile ilgili hususlarla sınırlı oldu u kabul edilerek, faturaya sözleşmeyi de i tiren veya di er tarafın durumunu a ırla tıran kayıtlar konuldu u taktirde, ola an (mutad) olmayan bu hususlara faturayı alanın süresinde itiraz etmemesi durumunda bu kayıtlarla sorumlu olmayaca ı benimsenmi tir.

Buna ek olarak; Faturayı alan ki inin tacir olmaması halinde özellikle tüketiciyi koruma amacıyla ekonomik yönden daha kuvvetli olan tacir (satıcı vs) kar ısında alıcının korunması gerekti i; faturaya konulan vade farkı kaydına alıcının sekiz gün içinde itiraz etmemesi durumunda faturayı düzenleyen tacirin TTK.nun 23/2, maddesindeki karineden yararlanamayaca ı, faturadaki vade farkı kaydına itiraz edilmemesinin sonuç do urmayaca ı da kabul edilmi tir.

Her ne kadar görü meler sırasında vade farkının malın bedeline dahil olan bir unsur oldu u görü üyle fatura kapsamı içinde dü ünülmesi gerekti i ve bu kaydı içeren faturaya itiraz edilmemesinin faturayı düzenleyen tacir lehine bir karine yarataca ı ileri sürülmü se de bu görü e ço unluk, a a ıda vade farkı ile ilgili açıklamaların ardından ayrıntısı belirtilece i üzere sözleşmeyi de i tiren ve di er tarafın durumunu a ırla tıran nitelikteki vade farkının ba ta belirlenen bedel kapsamında dü ünülemeyece i ve faturanın zorunlu unsurlarından ve ola an içeri inden sayılamayaca ı gerekçesiyle katılmamı tır.

b) Vade farkı: Yasal düzenlemeler kapsamında tanımlanmı ve kabul edilmi bir kavram de ildir. Son yıllarda ülkenin içinde bulundu u enflasyonist ortam nedeniyle yargı kararları ile ortaya çıkmı olup, para borcunun ifasındaki gecikmeden zarar gören salacaklıyı koruma amacını ta ımaktadır. Bu nedenle de gerek tanımı gerek uygulanması konusunda yargısal uygulamada ve doktrinde görü ayrılıklarına konu olmaktadır. Uygulamada gerek sözleşmelerle gerekse de faturaya "alaca ın belli bir zamanda ödenmemesi halinde belirli bir oranda vade farkı alınaca ı" kaydı konulmak suretiyle hayata geçirilmektedir.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

çtihatları birle tirmenin konusu da bunlardan faturaya "alaca ın belli bir zamanda ödenmemesi halinde belirli bir oranda vade farkı alınaca ı" kaydı konulması ile ilgilidir.

Yinelemek gerekirse; Vade farkının tanımı ve hukuki niteli i konusunda da gerek yargı kararları gerekse doktrinde de i ik görü ler ortaya konulmu tur.

Kurulca yapılan görü melerde vade farkı veresiye veya taksitle satı larda ilk satı bedeline yani semen'e belirli oranlarda yapılan ilave ba ka bir anlatımla vade farkı mal ve hizmet satım sözleşme mesinde kararla tırılan veya ticari teamüllere göre vade tarihinden ba layarak fiili ödeme tarihindeki mal ve hizmet bedeline ekleme yapılmak suretiyle semen'in ula tı ı miktarı ifade etti i kabul edilmi tir.

Burada asıl üzerinde durulması gereken husus yeni fiyat e söyleyi le yeni bedel kabul edilen vade farkının hukuksal niteli i gere i yukarıda özellikleri açıklanan fatura kapsamında sayılan ola an ve zorunlu unsurlardan olup, olmadığıdır.

Vade farkı ba ta sözleşme ili kisi kurulurken kararla tırılabilce i gibi ba ta kurulmu olan sözleşme artlarına ek olarak , sonradan tarafların mü terek kabulü, yürüyen uygulamalar ya da genel olarak piyasa alı kanlıkları nedeniyle de ortaya çıkabilir.

Bundan çıkan sonuç u olacaktır. Vade farkının sözleşme kararla tırıldı ı ya da sonradan sürekli uygulama nedeniyle sözleşme nin bir unsuru olarak kabul edildi i durumda faturada yer alan kayda ayrıca ihtiyaç bulunmadı ından alacaklının talebini TTK.nun 23/2.maddesindeki karineye de il do rudan sözleşme ye dayandırmak hakkına sahiptir.

Sorun yazılı anla ma olmaması ve sürekli uygulama bulunmaması halinde sözlü yapılan geçerli akitlerde vade farkının sadece faturada yer alması ve bu kayda muhatabınca sekiz günlük yasal sürede itiraz edilmemesi durumunda ortaya çıkmaktadır.

Bu noktada her iki kavramın birbiri ile ili kisini irdelemekte yarar vardır.

c) Kavramların birbiriyle ili kisi ve de erlendirilmesi;

Yukarıda fatura ile ilgili açıklamalarda da açıkça ifade edildi i gibi; fatura düzenleyen tacirin TTK.nun 23.maddenin 2.fıkrasındaki karineden yararlanabilmesi için fatura tanzim edenle, adına fatura tanzim edilen arasında akdi ili ki bulunması, faturanın akdin ifasıyla ilgili olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

Fatura sözleşme nin kurulması safhasıyla ilgili olmayıp ifasına ili kin oldu undan öncelikle temel bir borç ili kisinin bulunması gerekir. TTK.nun 23. maddesinin 2. fıkrasındaki karine aksi ispat edilebilen adi bir karinedir. TTK.nun 23/2. maddesi gere i sekiz gün içinde faturaya itiraz edilmesi durumunda fatura münderecatının do ru oldu unu faturayı düzenleyen tacirin ispat etmesi gerekir.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

Kuruldaki tartı malar sırasında TTK.nun 23/2. maddesi hükmündeki karinenin faturanın ola an içeri i (mutad münderecatı) hakkında geçerli olması gerekti i mutad içeri in ifa ile ilgili hususlarla sınırlı oldu u kabul edilerek faturaya sözleşmeyi de i tiren veya di er tarafın durumunu a ırla tıran kayıtlar konuldu u taktirde ola an (mutad) olmayan bu hususlara faturayı alanın süresinde itiraz etmemesi durumunda anılan kayıtlarla sorumlu olmayaca ı benimsenmi tir.

Hemen bu karinede yer alan fatura münderecatından maksat nedir? Sorusu akla gelmektedir. Zira Türk Ticaret Kanunu'nda fatura münderecatının ne oldu u ilgili bölümünde de açıklandı ı üzere açık olarak düzenlenmi de ildir. Böylesine önemli bir karineye esas te kil eden fatura münderecatından neyin kastedildi i konusundaki yasal bo lu u Vergi Usul Kanunu'ndaki hükümler gözetilerek doldurulabilece i açıktır. Vergi Usul Kanunu'nun 230. maddesindeki tanımdan yola çıkılarak bu sorunun çözümü, devamla da " çtihatların birle tirilmesi konusunu te kil eden vade farkı faturanın zorunlu içeri inden midir?" Sorusunun cevabını aramak gerekir.

Kurulca; vade farkının mal ve hizmet bedelinin ödenmesi gereken günde ödenmemesi halinde alaca ın gecikmesi nedeniyle ula tı ı miktar yani mal veya hizmetin yeni fiyatı oldu u, sonucuna varılmı tir.

Bunun gerekçesi de udur: yukarıda da açıklandı ı üzere fatura da olmazsa olmaz be unsur mevcuttur ve vade farkı bu unsurlar arasında sayılmamı tir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 23/2.maddesinin faturanın ola an içeri i (mutad münderecatı) hakkında geçerli olması gerekti i ve bunun ifa ilgili hususlarla sınırlı oldu u uygulamada baskın görü olarak kabul edilmektedir. Vade farkı kaydı ise ifa a aması ile ilgili de ildir. Burada ifa zamanında ileri sürülse dahi sözleşmeyi de i tiren ve di er tarafın durumunu a ırla tıran kayıtların ifa ile ilgili olmadı ı açıktır.

Sonuç olarak, faturanın sözleşmenin ifa safhasıyla ilgili oldu u için TTK.nun 23/2. maddesine göre süresinde itiraz olunmamak suretiyle kabul edildi i varsayılan fatura içeri i ancak sözleşmenin ifa safhasıyla ilgili olarak faturada yer alması ola an sayılan satılan malın cinsi, veya yapılan i in adedi, türü bedeli gibi hususlara ili kin olabilir. Faturadaki gecikme halinde vade farkı alınaca ına ili kin kayda itiraz edilmemesi, faturada yer almakla birlikte taraflar arasındaki sözleşme düzenlenmemi bir hususa ili kin kaydın da kabul edildi i anlamına gelmez. Vade farkı kaydının faturanın zorunlu içeri inden olmayıp, yasal sürede itiraz edilmedi diye kabul edilmesinin a ır bir sonuç do uraca ı; faturadaki vade farkı uygulanır ibaresinin yazılması halinde TTK.nun 23/1.maddesindeki karinenin uygulama alam bulmayaca ı, zira fatura sözleşme olmadı ı gibi, faturaya itiraz edilmemesinin de ona sözleşme niteli i vermeyece i kabul edilmi tir.

Sonuç: Taraflar arasında yazılı ekilde yapılmamı olmakla birlikte geçerli sözleşme ili kisinden do an uyu mazlıklarda faturalara (bedelin belli bir sürede ödenmemesi halinde vade farkı ödenir) ibaresinin yazılarak kar ı tarafa tebli i ve kar ı tarafça TTK.nun 23/2.maddesi uyarınca sekiz gün içinde itiraz edilmemesi halinde bu durum sadece fatura münderecatının kesinle mesi sonucunu do urup vade farkının davalı yanca kabul

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

edildi i ve istenebilece i anlamına gelmeyece ine 27.06.2003 tarihli ilk toplantıda üçte iki ço unlukla karar verildi.

KAR I OY YAZISI

çtihadı birle tirmenin konusu, sözlü ekilde gerçekte mi olan akdi ili kiye dayanılarak düzenlenen faturaya, TTK'nun 23/2 nci maddesine göre, tebli i müteakip sekiz gün içinde itiraz edilmemesi halinde faturada yer alan vade farkı uygulamasına dair kaydın, fatura münderecatından sayılıp, sayılmayaca ı hususu ile sınırlandırılmı tır.

TTK.'nün 23/1 nci maddesinde ticari i letmesi icabı bir mal satımı veya imal etmi veyahut bir i görmü yahut menfaat temin etmi olan tacirden di er taraf kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmi ise, bunun da faturada gösterilmesini isteyebilece i düzenlenmi , faturanın tarifini yapan 213 sayılı V.U.K.'nün 229 uncu maddesinde de "Fatura, satılan emtia veya yapılan i kar ılı nda mü terinin borçlandı ı mebla ı göstermek üzere emtiayı satan veya i i yapan tüccar tarafından mü teriye verilen ticari vesikadır" denilmi , aynı yasanın 232 nci maddesinde ise, fatura kullanma zorunlulu u düzenlenmi bulunmaktadır. Bu yasal düzenlemelerden faturanın ancak bir ticari i letmeye ili kin olarak ve belli faaliyetlerde bulunma halinde tacirler tarafından o faaliyetle ilgili olan kar ı taraf adına tanzimi gereken, ticari bir belge oldu u açıktır.

TTK.'nün 23/2 nci maddesi "Bir faturayı alan kimse aldı ı tarihten itibaren sekiz gün içinde münderecatı hakkında bir itirazda bulunmamı sa, münderecatım kabul etmi sayılır" hükmü ile faturanın özellikle tacirler arasında bir ispat vasıtası oldu u ve süresinde ibraz edilmemekle münderecatından sayılan hususlar yönünden düzenleyenin lehine, adına fatura düzenlenen kimsenin aleyhine bir karine olu tu u kabul edilmi bulunmaktadır.

15. Hukuk Dairesi ile 11 ve 19 uncu Hukuk Daireleri arasındaki içtihat ayrıklılı ı, vade farkının fatura münderecatından sayılıp, sayılmayaca ı noktasında olup, 15. Hukuk Dairesi bu hususu fatura münderecatından saymazken, 11 ve 19 uncu Hukuk Daireleri vade farkını hukuki niteli i itibariyle fatura münderecatından saymakta ve TTK.'nün 23/2 nci maddesi kapsamında kaldı ını kabul etmektedirler.Bu durumda halli gereken ilk husus, faturanın unsurlarının nelerden ibaret oldu u ve münderecatından neyin anla ılması gerekti inin açıklı a kavu turulmasıdır.

T.Ticaret Kanunu faturada bulunması gereken zorunlu unsurları göstermemi ise de, V.U.K.'nün 230 uncu maddesinde asgari zorunlu unsurlar be bent halinde sıralanmı olup, bunların arasında vade farkından bahsedilmemi tir.Ancak, 4 üncü bentte malın fiyatı da yer almı , böylece fiyatın faturada zorunlu bir unsur oldu u yasal düzenleme ile ifade edilmi tir. Öte yandan, TTK.'nün 23/1 nci maddesinde bedel ödenmi ise, bununda fatura da gösterilece inden bahsedilmek suretiyle TTK. yönünden de fiyatın faturada yer alması gerekti i vurgulanmı tır. Esasen, bu yönde ne uygulamada ve ne de doktrinde farklı bir yakla ım da yoktur.O halde, fiyatın faturada yer alması gereken asli ve zorunlu bir unsur oldu u üphesiz bulunmaktadır.Bu a amada fiyat kavramının hukuki tavsifi üzerinde

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

durmak gerekir. ttifakla kabul edildi i gibi fiyat, bir de er ile para birimi arasındaki ili kidir. Bir ba ka ifadeyle, alım satım, veya görülen bir i veya imalat ve yahut da bir menfaat temini bakımından bir eyin para olarak de erini ifade eder. Fiyatla çok yakın ili kisi olan, hatta iç içe bulunan vade farkının hukuki niteli i ise, uygulama ve doktrinde farklı görü lerin olu masına neden olmu , bu kavramın ana para faizi mi, temerrüt faizi mi, cezai art mı, gecikme zammı mı yoksa malın bedeline eklenen bir ö e, unsur mu oldu u tartışılma konusu yapılmı tır.

Ancak, vade farkını özellikle tacirler arasındaki ili kilerde, süresinde ödenmeyen mal ve hizmet bedeli dolayısıyla, alıcının faiz dı nda ödemek zorunda kaldı ı ve sözlü akdin inikadı sırasında taraflarca kararla tırılmı ek bir miktar oldu unun kabulü gerekir. Kaldı ki, içtihadı birle tirmenin kapsamı dı nda kaldı ı büyük kurulca kararla tırılan, taraflar arasında bu konuda sözleşme bulunan veyahut bu konuda teamül oldu u belirlenen hallerde vade farkının bedele (fiyata) dahil oldu u hususları çeki mesizdir.

Bu içtihadı birle tirmenin konusunu te kil eden taraflar arasındaki akdin sözlü olarak gerçekleştirilmi olması, halinde ise, aktin esaslı unsuru olan semeni (fiyatı) tarafların nasıl kararla tırılmı oldu unu ancak kendileri bilebilirler. Ücrete hak kazanan tacir faturayı düzenlerken, semenin belirlenen bir süreden sonra ödenmesi halinde günlük veya bir ba ka surette ki gecikmeli ödeme halinde, semenin %1, %5'i gibi bir oranla ek bir ödeme yapılaca ını faturaya kaydetmi ve faturayı tebellü eden de sekiz gün içinde bu kayda kar ı çıkmamı ise, tarafların sözleşme yapıpken daha ba langıçta semeni bu ekilde kararla tırdıklarının, bir ba ka ifadeyle vade farkı uygulanmasını gerektiren halin olu ması durumunda, fiyatı ilerdeki ödeme durumuna göre tarafların de i ir ekilde kararla tırılmı olduklarının kabulü ile vade farkının fiyatın eki, bir unsur ve hatta fiyattan sayılması gerekti inde duraksama göstermemek gerekir. Bu durumda da zorunlu bir unsur olarak faturada yer alması gereken ve fatura münderecatından olan fiyatla bütünle en ve fiyattan sayılan vade farkının da faturaya kaydedilmesi mümkün ve fatura münderecati kapsamında kalan bir kayıt oldu u benimsenip, TTK.'nün 23/2 nci maddesinin vade farkına yönelik olarak da faturayı düzenleyen tacir lehine bir karine yarataca ı kabul edilmelidir. Böyle bir durumda olu an bu karinenin aksinin ispat külfeti böyle bir faturayı alıp da süresinde itiraz etmeyen di er tarafa ait olmalıdır.

Yukarıda ayrıntıları ile belirlenen yasal ve bilimsel esaslara aykırı, Yargıtay'ın ticari ili kilerden kaynaklanan uyuşmazlıkları çözmekle görevli 11 ve 19 uncu Hukuk Daireleri'nin kökle mi ve uygulama ile doktrinde benimsenmi içtihatlarına ters dü en, yasal dayanaktan yoksun sayın ço unluk görü üne i tirak etmiyor ve kar ı oy kullanmı bulunuyoruz.

KAR I OY YAZISI

Vade Farkının Yasal Dayana ı

Vade farkı özellikle yüksek enflasyonun ya andı ı ekonomik konjonktürde, satıcının (alacaklının) enflasyonun yıkıcı etkilerinden korunması amacıyla uygulamaya girmi

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

hukuki bir enstrüman olarak kar ımıza çıkmı tır.

Vade farkının yasal dayana ını BK.'nun 182/2. ve 210/1.maddelerinde bulabiliriz. BK.'nun 182/2.maddesine göre "aksine ...sözle me yoksa satıcı ile alıcı, borçlan aynı zamanda ifa etmekle mükelleftir." BK.'nun 210/1.maddesine göre "aksine bir sözleşme mevcut de ilse satılan ey alıcının yedine girince semene müstehak olur. Her iki hükümde de akdin kurulu undan sonra tarafların borçlarını aynı zamanda ifa etmek zorunda oldukları ancak, aksine sözleşme yapılabilece i belirtilmi tir. Satı bedelinin belli bir süre sonra ödenece i ve ödenmeyen alacak için vade farkı uygulanaca ı kararla tırılmı a, vade farkı, satı bedeli ile ödeme yapılacak tarih arasındaki bedel farkını ifade etmektedir.

Vade Farkının Ko ulları;

Vade farkı istenebilmesi için taraflar arasında bu konuda bir sözleşme bulunması veya taraflar arasında vade farkına ili kin uygulamanın benimsenmi olması gerekir.

Vade farkı istenebilmesi için gerekli bu iki ko ul yönünden Yargıtay Hukuk Daireleri arasında görü ayrılı ı bulunmamaktadır.

Ancak, uygulamada vade farkı talep etme yollarından biri de bu hususu, düzenlenen faturaya kaydetmek ve faturaya itiraz edilmemesi halinde TTK.'nün 23/2'deki karineden yararlanmak suretiyle bu kayda dayanarak vade farkı istemektir.

Düzenlenen faturada süresinde ödeme yapılmaması halinde vade farkı alınaca ına dair bir kaydın bulunması ve bu kayda davalının TTK.'nün 23/2.maddesinde öngörülen sürede itiraz etmemesi durumunda vade farkı istenebilecek midir?

TTK.'nun 23/2.maddesinde, bir faturayı alan kimsenin aldı ı tarihten itibaren sekiz gün içinde münderecatı hakkında bir itirazda bulunmaması halinde münderecatını kabul etmi sayılaca ı öngörülmü tür. Ancak, vade farkı kaydının bu karineden yararlanabilmesi için fatura münderecatından sayılması gerekir.

Yargıtay Hukuk Daireleri arasında vade farkı alaca ına ili kin kaydın fatura münderecatından sayılıp sayılmayaca ı hususunda görü ayrılı ı mevcut oldu undan bu görü ayrılı ı çtihatların Birle tirilmesinin konusunu olu turmaktadır.

Bu nedenle öncelikle fatura kavramı ve faturada yer alması gereken kayıtlar üzerinde durmak gerekir.

Fatura Kavramı ve Faturada Bulunması Gereken Kayıtlar;

Fatura, satılan emtia veya yapılan i kar ılı nda mü terinin borçlandı ı mebla ı göstermek üzere, emtiayı satan veya i i yapan tacir tarafından mü teriye verilen ticari bir vesikadır.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2001/1
Karar No: 2003/1
Karar Tarihi: 27.06.2003

Faturada yer alması gereken kayıtlar VUK.'nun 230.maddesinde sayılmıştır.

- 1 - Faturanın düzenlenme tarihi, seri ve sıra numarası,
- 2- Faturayı düzenleyeninin adı, varsa ticaret unvanı, i adresi, ba lı oldu u vergi dairesi ve hesap numarası,
- 3- Mü terinin adı, ticaret unvanı, adresi, varsa vergi dairesi ve hesap numarası,
- 4- Malın veya i in, nevi, miktarı, fiyatı ve tutarı,
- 5- Satılan malların teslim tarihi ve irsaliye numarası,

Vade farkı, faturada yer alması gereken zorunlu kayıtlar arasında de ildir. Prof. Dr. O uz Kür at Ünal "vade farkının fatura münderecatından oldu unu, zira fatura münderecatının sadece zorunlu unsurları de il yazılması mutad (ola an) olan kayıtları da kapsayabilece ini, vade farkının faturaya yazılmasının ola an sayılması gerekti ini" kabul etmi tir. (Fatura ve spat Kuvveti s.51-52).

Prof. Dr. Ya ar Karayalçın "vade farkı konusunda sözleşme hüküm bulunmaması halinde vade farkını içeren faturaya itiraz edilmemesi durumunda vade farkının sözleşmenin bir unsuru haline geldi ini" kabul etmektedir. (Sempozyum s. 108).

De erlendirme ve Sonuç;

Sonuç olarak; Vade farkı faiz niteli inde olmayıp, bununla bir malın bedelinin ödenece i tarihteki de eri belirlenmek istenmektedir. Yani malın bedelinin ödenece i tarihteki de erini ifade etmektedir.

VUK.'nun 230.maddesinde "malın fiyatı ve tutarı" faturada yer alması gereken zorunlu unsurlar arasında sayıldı ndan, vade farkı malın bedelinin ödenece i tarihteki de erini belirleyen bir unsur oldu undan fatura münderecatından sayılır. Bu nedenle vade farkı yer alan faturalara itiraz edilmemesi halinde vade farkı talep hakkı do ar.

Faturada yer alan vade farkı uygulanaca na ili kin kayıt sözleşme artlarını de i tirmeye yönelik bir icap olarak da kabul edilebilir. Nitekim, Prof. Dr. Y.Karayalçın, Prof. Dr. E. H R , Doç. Dr. A. Battal tarafından da savunulan bu görüşe göre, faturayı alan, TTK.'nün 23/3.maddesindeki sekiz günlük sürede itiraz etmemesi halinde fatura düzenleyeninin icabım zımmen kabul etmi sayılır.

Açıklanan nedenlerle, taraflar arasında yazılı bir sözleşme bulunmaması ve faturada yer alan vade farkı alınaca na ili kin kayda TTK.'nün 23.maddesinde öngörülen sekiz günlük sürede itiraz edilmemesi halinde, vade farkı istenebilece i görüşünde oldu umuzdan sayın ço unlu un aksi yönde olu an kararına katılmıyoruz.